

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΥΠΟ ΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΤΟΣ Α΄.-ΤΟΜΟΣ Α΄.

(Ὅτι ἐστὶ περὶ τοῦ ἄν ὀσιωτέρου ἀνθρώπου
βουλευόμενον ἢ περὶ παιδείας καὶ αὐτοῦ καὶ
τῶν αὐτοῦ οἰκείων. (Πλάτ. Θιάγης.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Κ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

—
1879

†.

Πραγματεία τοῦ ἐταίρου καὶ ἐπαρχιακοῦ δημοδιδασκάλου Χακύνθου,
κ. Ἀθ. Π. Γ. Βίκου.

Πρὸς τὸν ἐν Ἀθήναις ἐκκλησιαστικὸν διδασκαλικὸν σύλλογον.

Ἀξιολογεῖτε Ποσειδάρι!

Ὁ Ἡρόδοτος λέγει: «Τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν ἀείποτε σὺντροφός ἐστιν, ἀρετὴ δ' ἐπακτός ἐστι ἀπὸ τε σοφίης κτειρογασμένη, καὶ νόμου ἰσχυροῦ, τῇ διαχρεομένη τῇ Ἑλλάδι, τὴν τε πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δεσποσύνην.»

Ἀρχικὴ καὶ πρωτεύουσα ἔρευνα εἶνε νὰ καταρτισθῇ ἐκ τῶν μνησίων καταλόγων προσκλήσεως τῆς μαθητιώσης νεολαίας τῶν τριῶν τελευταίων ἐτῶν κατὰ μέσον ὄρον στατιστικὸς πίναξ, δι' οὗ νὰ ἐμφαίνεται τίς τῶν φοιτῶντων ὁ ἀριθμὸς ἐν ταῖς διαφόροις κώμαις τοῦ βασιλείου, διότι ἐν τισὶν αὐτῶν δὲν συμβαδίζει τῷ ἀριθμῷ τῶν φοιτῶντων ἢ ὀλιγοπληθῆς ἢ πολυπληθῆς κώμη, ἀλλ' ἢ ἔφρσις, καὶ ἢ ἐκ τῶν οἰκιακῶν ἀσχολιῶν ὑπαγορευομένη πρὸς τὴν μάθησιν τῶν γραμμάτων ἀνάγκη. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀληθοῦς ταύτης στατιστικῆς νὰ ὀρίσωμεν ἀκριβῶς καὶ μεθοδικῶς τὰ διδασκτέα μαθήματα, τὴν μέθοδον, τὰς ἐνιαυσίους τάξεις, τὴν σχέσιν πρὸς τὰ πλήρη καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ διδασκάλου.

Ἀφ' οὗ οὕτω ἐξεύρωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν φοιτῶντων ἐν ἐκάστη κώμῃ τότε ἀναφορικῶς πρὸς τὰ πλήρη δημοτικὰ σχολεῖα, εἰ μὲν ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτῶντων ἀνέρχεται εἰς 80 ἢ 100, τὰ διδασκτέα μαθήματα δεόν νὰ ὦσι κανονικά, ὡς εἰς πλήρη δημοτικὰ σχολεῖα, διαιρουμένων τῶν φοιτῶντων εἰς τάξεις δύο, ἐχούσας πρωτοβάθμιον δημοδιδάσκαλον, μέθοδον συνδιδασκτικὴν, καὶ μαθήματα τὰ ἐξῆς: ἡ μὲν πρώτη καὶ κατωτάτη ἀνάγνωσιν μέχρι τῆς φρασεολογίας διακριτικῶς πρὸς τὴν σύνθεσιν τῶν λέξεων, τῶν κανόνων τῆς διαιρέσεως αὐτῶν εἰς τὰ ἐξῶν συντίθενται μέρη, τὰς γνώσεις τοῦ σημαινομένου ἐκάστης τούτων πρὸς συνωνύμους, τόνους, πνεύματα, διακρίσεις συλλαβῶν κλπ. περὶ τὰ τοιαῦτα μόνον ἀναγόμενα.

Γραφὴν ἐπ' ἀβακίου εἰς μεγαλογράμματον, μεσαῖον, καὶ μικρογράμματον κατὰ πρῶτον μὲν τὰς γραμμάς, ἐξ ὧν συντίθεται τὸ ἀλφάβητον, τὰ ἰσοῦψῆ, διυψῆ ἀνιόντα καὶ κατιόντα, καὶ τριυψῆ ἀνιόντα καὶ κατιόντα· δεύτερον δὲ λέξεις μονοσυλλάβους, δισυλλάβους, καὶ τρισυλλάβους· τρίτον κεφαλαῖα μετὰ λέξεων πνευματισμένων καὶ τονισμένων, ταῦτα δὲ εἰς μεγαλογράμματον, μεσαῖον, καὶ μικρογράμματον, ἵνα γίγνηται ἡ ἀσκη-

σις πολλή και ἡ αὐτὴ πρὸς ταχύτεραν πορείαν, ὅταν εἰσέλθῃ ὁ παῖς εἰς τὴν ἐπὶ χάρτου, γραφὴν, φειδόμενοι οὕτω τῶν πολλῶν δαπανῶν ἃς καταναλίσκει ὁ μαθητὴς πρὸς ἀγορὰν καὶ φθορὰν αὐτοῦ, ὀψέποτε ἄνευ τῆς οὕτω ὑποδεικνυομένης ἀσκήσεως εἰς τὴν ἐπιπόλαιον ἐπὶ χάρτου γραφὴν.

Ἀριθμητικὴν ἐπὶ μελανοπίνακος τὴν γνῶσιν τῶν ἀριθμητικῶν ψηφίων, τὴν συγκρότησιν ἐξ αὐτῶν τοῦ πρώτου τριαδικοῦ τμήματος τῶν μονάδων, ἐκ μονάδων, δεκάδων, καὶ ἑκατοντάδων· τὴν μετ' αὐτὸ συγκρότησιν τοῦ δευτέρου τριαδικοῦ τμήματος τῶν χιλιάδων, καὶ τὴν συγκρότησιν τελευταίου τοῦ τρίτου τριαδικοῦ συστήματος τῶν ἑκατομμυρίων μετ' ἐφαρμογῆς καὶ τῆς κατὰ νοῦν ἀριθμητικῆς καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν τριαδικῶν συστημάτων καὶ οὐδὲν πλέον δι' αὐτὴν τὴν τάξιν.

Προσευχὰς δὲ τὰς ἀπολύτως χρησίμους, τὰς καὶ συνήθως ἐν ἐκκλησίαις ἀναγινωσκόμενας μεθ' ἐρμηνειῶν τινῶν καὶ ἐξηγήσεων τῶν λέξεων καὶ τῆς ἐννοίας ἐκάστης εὐλήπτως καὶ συνοπτικῶς ἐν τῇ λαλουμένῃ γλώσσῃ, τηροῦντες τὸ ἀρχαῖον ῥητόν· οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ· ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ πολὺ.

Ἡ δὲ δευτέρα, ἀνάγνωσιν ἐκ βιβλίου τῆς καθωμιλημένης γλώσσης, περιέχον ἐκ μεγέθους διπλασίου τοῦ συνήθους, καὶ ὕλην ψυχαγωγικὴν, περιέχουσιν ἠθικὰ διηγήματα, μύθους, ἀνέκδοτα φιλοσόφων, ῥητόρων, στρατηγῶν, εἰς τὰ ὅποια ὁ παῖς ἀναγινώσκων, νὰ εὐρίσκη ὕλην ἠθικοποιουσαν αὐτόν, καὶ κρατύνουσαν τὴν μνήμην του διὰ τῆς διηγήσεως· μετὰ δὲ τοῦτο καὶ εἰς βιβλίον τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ περιέχη ξηρὰν ἀνάγνωσιν, ἀλλὰ ἀνέκδοτα διηγήματα, ἱστορικὰ γεγονότα, γεωγραφικὰ καὶ λοιπὰ, τὰ ὅποια ὁ διδάσκαλος μετὰ τὴν ἐπανάληψιν τῶν ἐν τοῖς προηγουμένους ἐρμηνευθέντων, νὰ ἐξηγῆ κατ' ἐννοίαν καὶ πειραχολὴν πρὸς τὰ τοῦ κοινωνικοῦ βίου, τὴν στίξιν, καὶ τὰ διάφορα ἀπαιτούμενα σημεῖα τῆς ἀναγνώσεως καταρτίζων οὕτω τὸν μαθητὴν ἱκανὸν εἰς τὴν ἄπταιστον ἀνάγνωσιν εἰς πᾶν βιβλίον τῆς καθωμιλημένης καὶ ἑλληνικῆς γλώσσης μετὰ τινῶν συντόμων ἐξηγήσεων καὶ τῶν γνωστῶν λέξεων, καὶ ὀρθογραφικῶν ἐνίων ἀσκήσεων.

Γραφὴν ἐπὶ χάρτου κατ' ἀπομίμησιν τῶν ἐν τῷ ἀβακίῳ ἐπὶ ἓνα μόνον μῆνα, μετὰ δὲ ταῦτα εἰς μεσαῖον μὲ ἀπλᾶς προτάσεις ἐπεξηγηματικῶς καὶ συνδεδεμένας εἰς τέσσαρας βασικὰς γραμμὰς μεσαίου μεγέθους καὶ ἔπειτα μικροῦ· μετὰ δὲ τοῦτο κεφαλαῖα, καὶ λέξεις ἁρμονικῶς συντεταγμένας κατὰ προτάσεις μὲ κεφαλαῖα, τόνους, πνεύματα.

Ἀριθμητικὴν τὰς τέσσαρας πράξεις τῶν ἀκεραίων ἀριθμῶν ἥτοι προσθέσεως, ἀφαιρέσεως, πολλαπλασιασμοῦ καὶ διαιρέσεως μετὰ τῶν δοκιμῶν

ἐπὶ τῶν ἀείποτε ἐπὶ παραδειγμάτων τοῦ κοινωνικοῦ βίου μετὰ τῶν ὀρισμῶν δι'εὐλήπτων καὶ συνοπτικῶν κανόνων· ἐναλλάξ δὲ ἐπὶ τῶν αὐτῶν πράξεων καὶ κατὰ ἀριθμητικὴν ἐπὶ παραδειγμάτων τοῦ κοινωνικοῦ ὡσαύτως βίου. Καὶ ἐνταῦθα ὑπομιμνήσκω τὸ αὐτό· οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ· ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ πολύ· τοῦτέστι νὰ χωνεύηται ὑπὸ τοῦ παιδὸς τὸ μάθημα, καὶ διαμένη ὡς βάσις.

Γραμματικὴ τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης.

Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν μαθημάτων διέλαβεν ἡ ἐν τῇ δευτέρᾳ γενικῇ συνελεύσει τῆς 10 Αὐγούστου 1877 ἐκτενὴς ἔκθεσίς μου, περὶ ὧν καὶ πολλοὶ ἐταῖροι ἔγραψαν.

Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον ζήτημα.

Εἰς πάσας τὰς λειτουργίας τοῦ κράτους παρατηρεῖ τις, ὅτι ἐνυπάρχει ἡ ἀμοιβαία σύμπραξις, ἡ πρὸς ἀλλήλους ὑποστήριξις, καὶ ἡ βαθεῖα συναίσθησις τοῦ ἑαυτῶν καὶ πρὸς ἀλλήλους καθήκοντος, ὅθεν καὶ ἐλάχισται συμβαίνουσιν ἐκάστῳ λειτουργῶ ἑκτακτοὶ περιστάσεις, καὶ ἀδιάκριτοι ἐπιθέσεις καὶ καταδιώξεις.

Ἄνερευνῶντες ἐν πρώτοις τὰ διάφορα συμβεβηκότα ἀναφορικῶς μὲν πρὸς τὸ ποιῶν τῶν δημοδιδασκάλων, δικαιοματικῶς δὲ πρὸς τὴν ἐξουσίαν τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν καὶ ἐπιτροπειῶν, νομολογικῶς δὲ πρὸς τὸν ἰσχύοντα ἐτι τοῦ 1834 νόμον, εὐρίσκομεν, ὅτι οἷός τις καὶ ἂν ἦ ὁ δημοδιδάσκαλος, καὶ ὑφ' οἷων δῆποτε γνώσεων κατέχεται, αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐπάγγελμα καθίστησιν αὐτὸν διάφορον τῶν λοιπῶν λειτουργῶν, καὶ αὐτὴ αὕτη ἡ λειτουργία του σὺν τῇ φυσικῇ αὐτοῦ ἰδιοσυγκρασίᾳ μετασχηματίζει αὐτὸν κατάλληλον πρὸς τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός του, ῥητόν τι λέγει «ἡ ἕξις γίνεται δευτέρᾳ φύσις καὶ ἀνωτέρα τοῦ ἀρχικοῦ.» Οὗτος λοιπὸν ὁ ὑπάλληλος ἔχων τὴν ἑαυτοῦ διάνοιαν ἤρεμον ἀπὸ πάσης ἐναντίας ἐπενεργείας, ἀσφαλεῖς δὲ καὶ βεβαίως τὰς ἐργασίας του πρὸς τὸν τελικὸν σκοπὸν τῆς ἐπαγγελίας του, μὴ διακοπτομένης ἢ ταραττομένης ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σταδίου του, ἀναμφιβόλως καθίσταται τέλειος καὶ χρησιμος εἰς τὴν ἑαυτοῦ λειτουργίαν. Ἐνταῦθα ὁμως δὲν περιλαμβάνω καὶ τοὺς ἔχοντας πονηρὰν φύσιν κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον «φύσιν πονηρὰν, μεταβαλεῖν οὐ ῥάδιον» διότι ἀπῆντητα ὑποδιδασκάλους τινὰς, μεθ' ὧν συνειργάσθην, καὶ, μεθ' ὅλας τὰς προτροπὰς καὶ διδασκαλίας, καὶ τῶν λίθων ἀναισθητοτέρους ἔγνων αὐτούς.

Δικαιοματικῶς δὲ πρὸς τὴν ἐξουσίαν τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν καὶ ἐπιτροπειῶν. — Ἐνταῦθα ἀπαντᾷ τις ἑκτακτα, καὶ ἔκνομα συμβεβηκότα.

Νομολογικῶς δὲ πρὸς τὸν ἰσχύοντα ἔτι τοῦ 1834. Ὁ νόμος οὗτος τοῦ 1834 καταρτισθεὶς κατὰ τὸν γαλλικὸν καὶ βαυαρικὸν, περιέλαβεν ἐν ὅλῳ τὴν καθ' ὅλου δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν μετὰ τῶν ὀρισμῶν ποῖα τῶν μαθημάτων νὰ διδάσκωνται εἰς τὰ σχολεῖα· ποῦ νὰ συντηρῶνται αὐτά· ποίας γνώσεις νὰ ἔχωσιν οἱ δημοδιδάσκαλοι· ποῖα τὰ καθήκοντα αὐτῶν· ὁποῖα ἢ μισθοδοσία· ποῖα ἢ ἐξοικονομήσεις τῶν γερόντων ἢ ἀσθενῶν, χηρῶν ἢ ὀρφανῶν· πῶς νὰ ἐπιθεωρῶνται κατὰ δήμους, κατ' ἐπαρχίας κατὰ νομούς· ποῖα ἢ ὑπερτάτη ἐποπτεία· ποῖος ὁ χρόνος τῆς ἐξετάσεως τῶν μαθητῶν· περὶ ἰδιοσυντηρητῶν σχολείων· περὶ διδασκαλείου· περὶ τοῦ γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ· καὶ περὶ τῶν προσόντων τῶν καθηγητῶν τοῦ διδασκαλείου, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ προταχθῇ ἡ κυριωτάτη σκέψις καὶ γνώμη ἐὰν ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἐν ὁποῖα διατελῇ καταστάσει ὑπὸ τὰς ἐπόψεις τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς διανοητικῆς καταστάσεως, τῶν ἠθῶν, τῶν πατρίων ἐθίμων, ἦτο δυνατόν νὰ ἀποφέρῃ ἀποτελεσματικὸν σκοπὸν· ἔθεν καὶ τὸ σύνολον αὐτοῦ ἀπεδείχθη μετὰ πολυετῆ πείραν, ὅτι ἐν πολλοῖς, ἵνα μὴ εἶπω κατὰ τὸ ὅλον, ἀνεφάρμοστον καὶ πολλαχοῦ πλημμελὲς, καὶ ἀφορμὴν δὸν εἰς κατὰς ἐρμηνείας ἐν πολλοῖς ἄρθροις αὐτοῦ, καὶ εἰς ὑπερβάσεις καθηκόντων παρὰ τὰ κείμενα, καὶ εἰς γενικὰς ἀλλοιώσεις τοῦ κειμένου αὐτοῦ, μάλιστα κατὰ τὰ μέρη τῶν καθηκόντων τῶν ἐφορευτικῶν ἐπαρχιακῶν ἐπιτροπῶν.

Πρὶν ἢ ἀναλυτικῶς χωρήσω εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν καθ' ἕκαστα τούτου, καὶ ἀποδείξω διὰ γεγονότων, ὅτι τοιοῦτος νόμος, ἐν οἷα διετέλει καταστάσει ἢ Ἑλλάδος, καὶ εἰσέτι διατελεῖ, καὶ ἐν οἷω πολιτεύματι ὑπόκειται, οὐδέποτε ἔπρεπε νὰ ἐφαρμοσθῇ, ἀλλ' ἕτερος σύμφωνος πρὸς τὰ ἦθη, πρὸς τὴν διανοητικὴν κατάστασιν τοῦ ἔθνους, πρὸς τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ μετὰ μακροαῖωνα δουλείαν, καὶ πρὸς τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ διαρρήδην λέγω, ὅτι πρέπει νὰ καταργηθῇ ἤδη, καὶ συνταχθῇ ἕτερος σύμφωνος πρὸς τὰς παρούσας καὶ μελλούσας προαγωγικὰς περιστάσεις τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.

Ἄριστα δὲ ποιήσας καὶ πατριωτικώτα ὁ ἐπαξίως ἰθύνων τὰ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ὑπουργὸς κύριος Θεόδωρος Δηλιγιάννης ὑπέβαλαν εἰς τὴν βουλὴν τὸν περὶ συστάσεως διδασκαλείου νέου τῆς 41 Ἰανουαρίου 1878 νόμον, ὃν παρεδέξατο, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκύρωσεν, ὑπάρχοντα ἤδη νόμον τοῦ κράτους, διακρίνας τοῦτον ἐκ τοῦ ἑτέρου νόμου, ὅστις πρέπει νὰ συνταχθῇ, κανονίζων καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ἀναλύω δὲ ἤδη τὰ ἄρθρα 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, καὶ 55 τοῦ νόμου τοῦ 1834 ἀποδεικνύω, ὅτι πάντα τὰ ἐν αὐταῖς περιεχόμενα, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων

ἢτε χάρτης ἄγραφος, ἢ κείμενον ἐκ διαστροφῆς ἢ παρερμηνείας καταστάν ἱπιβλαβέστατον εἰς τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν, διότι τὸ μὲν οὐδαμοῦ ἐφηρμόσθησαν, ἢ καὶ ἂν ἐφηρμόσθησαν ἐνιαχοῦ, ἀτελῶς ὅμως, ἐλλιπῶς, καὶ κατ' ἀντιστροφὴν τοῦ κειμένου, ὡς ἐν παραδείγματι· αἱ πλεῖσται ἐφορευτικαὶ ἐπιτροπαὶ οὐδὲν τῶν καθηκόντων ἐκπληροῦσιν· ἀναγόμενον εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν σχολῶν, εἰ μὴ μόνον τὸ τῆς ἐκδικήσεως κατὰ τῶν δημοδιδασκάλων· αἱ δ' ἐπαρχικαὶ, ταύτας μιμούμεναι, ὅπου ἂν τύχῃσι διωρισμένοι τοιαῦται, διότι εἰς εὐαρίθμους ἐπαρχίας εἶνε, ἢ καὶ εἰς τινὰς διορίζονται, προνοία διοικητικῶν ἀρχῶν πρὸς ἐκτέλεσιν μόνον ἐκδικητικῶν σκοπῶν κατὰ τῶν δημοδιδασκάλων, οἵτινες τυγχάνουσι φίλοι τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν, ἢ ἀκριβεῖς ἐκπληρωταὶ τῶν ἑαυτῶν καθηκόντων· αἱ δὲ νομαρχικαὶ οὔτε συνέστησαν ἔκτοτε, οὔτε συσταθήσονται εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον· αἱ δὲ ἐποπτεῖαι τῶν ἐπάρχων ἢ νομαρχῶν οὐδέποτε ἐγένοντο, ἔστω καὶ πρὸς τὸ θεαθῆναι, διότι οὐδέποτε ἡ πολιτικὴ ἀφῆκεν αὐτοὺς ἐλευθέρους, ἵνα περισπάσωσιν ὥρας τινὰς πρὸς διάθεσιν ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως. Τὸ δὲ, διότι ἀδύνατον ἦτο νὰ ἐφαρμοσθῇ τοιοῦτον κείμενον νόμου.

Ἐξ ὅλων τούτων συνάγεται συνοπτικώτατα, ὅτι ὁ νόμος τοῦ 1834 οὐ μόνον ἀνεφάρμοστος κατέστη, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβέστατος. Νομίζετε, κύριοι, ὅτι διορίζονται μέλη τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν ἄνδρες διακρινόμενοι ἐπὶ παιδείᾳ, ἐπὶ συνέσει, ἐπὶ συνηδήσει; Οὐχί! ἀλλ' οἱ διακρινόμενοι ἐπὶ ἀφοσιώσει τοῦ κόμματος τοῦ δημάρχου, καὶ τοῦ βουλευτοῦ.

Ἐκ τοιούτων μελῶν τῆς ἐπαρχιακῆς ἐπιτροπῆς, καὶ ἔτι χειρόνων τῆς ἐφορευτικῆς τί δυνάμεθα νὰ ἀναμείνωμεν, καὶ ζητοῦμεν νὰ ὑποτάξωμεν ὕψιστον ἐπάγγελμα τοῦ δημοδιδασκάλου εἰς ὄντα ἴσα τινῶν ἀχθῶν ἀρούρας; Ποῦ πλέον ὑφίσταται ἀξιοπρέπεια δημοδιδασκάλου, ὃν περιέβαλον μὲ πτυχίον Πανεπιστημίου ἢ γυμνασίου, εὐπαίδευτοι διευθύνται δημοτικῶν σχολείων, ὅταν τὰ ἀμαθῆ ταῦτα ὄντα καὶ κατώτατα στρώματα τῆς κοινωνίας περιβάλλωνται μὲ καθήκοντα ἀνώτερα καὶ αὐτοῦ τοῦ ὑπουργοῦ; καὶ ἐξελέγχωσιν οἱ ἀγράμματοι καὶ τὰς ἱκανότητας καὶ πεποιθήσεις τῶν καθηγητῶν; Ἐνταῦθα ἔγκειται βαθεῖα σκέψις! Ἐπιφέρων δὲ γνώμην, λέγω, ὅτι τὸ ἀπλοῦν εἶνε καὶ καλλίτερον, καὶ ἐπομένως μία καὶ μόνη ἐπιτροπεῖα εἶνε ἱκανή, συνισταμένη δὲ ἐξ ἐπιστημόνων ἀνδρῶν εὐσυνειδήτων, ἐὰν δὲ καὶ ἀνωτέρα, ὡσαύτως ὑπὸ ἀνωτάτων ἐπιστημόνων ἀνδρῶν ἐχόντων συνείδησιν καὶ συναίσθησιν ἀνθρωπότητος, καὶ τότε σώζομεν τὴν δημοδιδασκαλίαν ἀπὸ τὰς βδελυρὰς διανοίας τῶν ἀγροίκων, καὶ ἀμαθῶν. Ἐὰν δὲ χωρήσω ἀνώτερον καὶ πρὸς τὰς διοικητικὰς ἀρχὰς

τοὺς προέδρους τῶν ἐπαρχιακῶν ἐπιτροπῶν, ἐκεῖ πλέον θέλω βεβαιώσαι ὑμᾶς, ὅτι παρατηρεῖται ἡ ἐλκτική οὕτως εἶπειν δύναμις τῶν διαθέσεων πρὸς τὰς ἐπιτροπὰς, καὶ ἡ ἀποκρουστικὴ μέχρι καταδυναστείας τῶν δικαίων καὶ ἀνεγνωρισμένων ἀθωοτήτων τῶν πολλὰ κοπιῶντων δημοδιδασκάλων· ἐκεῖ πλέον ἀπόλλυται πᾶσα ἐρμηνεῖα νόμου, πᾶσα ἐφαρμογὴ, πᾶσα δικαιοσύνη, καὶ ὑπερισχύει ὁ φατριασμός, οὐδόλως λαμβανομένης ἐν ὄψει τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐὰν προρρίζως καταστρέφεται!!! Ὅποιαν λοιπὸν θέλετε ἐφαρμογὴν νόμου νὰ κάμωμεν εἰς ἐφορευτικάς, ἐπαρχιακάς, καὶ νομαρχιακάς ἐπιτροπὰς; ὁπότε πλέον ἡ κατηραμένη πολιτισμὴ, εὐφυΐας χάριν, εἰσεχώρησεν αὐτὸν μόνον εἰς ἀνωτέρας λειτουργίας, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς χειρῶνακτας;

Ἐνθυμοῦμαι, κύριοι, κάλλιστα, ὅτι ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τοῦ μακαρίτου Κοκκίω μόνῃ ἡ ἀπολογία τοῦ δημοδιδασκάλου ἔκλινεν ὀλόκληρον τὴν πλάστιγγα ὑπὲρ αὐτοῦ κατὰ τῶν ἐψιμμουθιωμένων ἀναφορῶν καὶ ἀποφάσεων τῶν ἐπιτροπῶν καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν· διότι ἔχων ἐσχηματισμένην στερεὰν τὴν πεποίθησίν του ὡς πρὸς τοὺς λειτουργοὺς τῆς ὑπηρεσίας του, καὶ ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ὑπηρεσιῶν των ἐδραιωμένος ὑπάρχων, οὐδέποτε ἐκλονίζετο κατὰ τὴν πεποίθησίν του ἐκ τῶν ἐγγράφων, καὶ τῶν πομφολυγῶδων αἰτιάσεων τῶν μὲν, ἢ τῶν δὲ, οἵτινες πολλάκις προέβαινον καὶ εἰς τὴν μὴ ἀναγνώρισιν τοῦ ὑπαλλήλου, οἷας ἱκανότητος τυγχάνει, ἀλλὰ μένων ἀδιάσειστος, κατέρριπτε πάσας, καὶ παρεδέχετο τὰς ἐν πολλαῖς ἀσχολίαις καὶ ἀγωνίαις κοπιῶντος δημοδιδασκάλου. — Ἐν ταύτῃ τῇ ἐποχῇ, κύριοι, εἶχε καταστῆ ἡ δημοδιδασκαλία πρότυπον μορφώσεως, καὶ οἱ ἐκ τοιαύτων διδασκαλείων ἐξερχόμενοι παῖδες, καὶ μεταβαίνοντες εἰς ἑλληνικὰ σχολεῖα ἦσαν καταρτισμένοι μὲ γνώσεις κοινωνικὰς καὶ γραμματικὰς μέχρι τῆς δευτέρας τάξεως τοῦ ἑλληνικοῦ σχολεῖου. Ταύτης τῆς ἐποχῆς ἀναμιμνησκόμενοι ἤδη, ἐπιφωνοῦμεν.

«Ἡ χρυσὴ ἐποχὴ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ λαοῦ.»

Εἴθε δὲ καὶ ἤδη νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, καὶ κρείττονα ἐνταῖς αἰσιωτάταις ἡμέραις τοῦ εὐκλεῶς διέποντος τὰ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως τμηματάρχου καὶ ἡμετέρου προέδρου κυρίου Δ. Γ. Πετρίδου.

Μετὰ ταῦτα εἰσέρχομαι εἰς τὴν λύσιν τοῦ τρίτου ζητήματος.

Ἴνα ἐξασφαλισθῇ ὁ τὸ καθῆκον αὐτοῦ ἐκπληρῶν δημοδιδάσκαλος, πρέπει νὰ συνταχθῇ νέος νόμος περὶ δημοτικῶν σχολείων, ν' ἀπαλειφθῶσιν ὅλαι αἱ ποιναὶ αἱ περιεχόμεναι εἰς τὰ ἄρθρα 37 § 7 § 8 § 9, 41 § 2 § 3, 42 § 1 § 2 § 3, 44, 43, 45, 47 καὶ 48 καὶ νὰ χορηγηθῇ ἡ ἀνεξαρτησία συμφώνως μὲ τὸν κανονισμόν τῶν Ἑλληνικῶν, καὶ νὰ ᾤσιν, ὡς οἱ

ἑλληνοδιδάσκαλοι, καὶ νὰ μὴ ὑπόκηνται εἰς πολλαπλᾶς ἐπιτροπὰς, αἵτινες κατέστησαν μάστιγες τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἢ προστάτριαι τῶν κοπιῶντων δημοδιδασκάλων, νὰ τεθῆ δὲ μοναδικὸν ἄρθρον ὡς ἑξῆς.

«Ὁ πτυχιούχος δημοδιδάσκαλος νὰ κατέχη θέσιν τὴν ἰσόβαθμον τοῦ πτυχίου του, νὰ διαμένη ὀλόκληρον τὸ ἔτος εἰς τὴν θέσιν του, νὰ μὴ παύηται οὐδέποτε, εἰμὴ μόνον μετὰ καταδικαστικὴν ἀπόφασιν πλημμελειοδικείου, νὰ μετατίθῃται δὲ κατὰ Αὐγουστον μῆνα.»

Διότι, κύριοι, οὐδαμοῦ τοῦ νόμου τοῦ γερμανικοῦ ἀνέγνωμεν «ποινὰς κατὰ δημοδιδασκάλων» ἀλλὰ πατρικὰς προστασίας· καὶ τότε βεβαιώθητε, ὅτι στερροποιούμεν τὴν κατωτέραν ἐκπαίδευσιν, καὶ ἀποδεικνύομεν τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος τοφόν.

Ὁ διοριζόμενος λοιπὸν δημοδιδάσκαλος δύναται νὰ ἐξασφαλισθῆ, ὅταν διορίζεται ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας τῇ προτάσει τοῦ διευθυντοῦ τῶν δημοτικῶν σχολείων μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ νομάρχου τοῦ νομοῦ, εἰς ἃν διορισθῆσεται, καὶ τριῶν ἐποπτῶν ἢ ἐπιτρόπων, εἰδότεῖν τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν περὶ τὴν ὑπηρεσίαν του πείραν, οὐδέποτε δὲ νὰ παύηται, ἐκτὸς μόνον τῆς περιπτώσεως τοῦ ἁρθρου 22 τοῦ ποινικοῦ νόμου.

Ὡς πρὸς τὸ τρίτον ζήτημα.

Ἐποπτεῖαν δημοτικῶν σχολείων λέγοντες, πρέπει νὰ νοήσωμεν τὴν ὑπὸ εἰδημόνων ἀνδρῶν ἐπιτήρησιν τῶν ἔργων τοῦ δημοδιδασκάλου, τῶν ἰδιοτήτων τῶν σχολείων, τῶν καθ' ἕκαστα καὶ ἰδίᾳ ἀφορώντων τὰ τῆς σχολῆς, τὰ τῶν φοιτῶντων, τὰ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς πρὸς τὰ τῆς σχολῆς σχετικά, τὰ τῶν ἐπιτροπῶν, καὶ ἐν γένει τὰ τῶν μεθόδων καὶ λοιπῶν ἀπαρτιζόντων τὴν σχολὴν, καὶ τὸν διδάσκαλον.

Ποῦ δὲ εὐρήσομεν τοιούτους ἐπόπτας;

Ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ; ἐν τοῖς γυμνασίοις; ἢ ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς σχολείοις; Ἀποκρίνομαι. Οὐδαμοῦ ἐν τοῖς ἀνωτέρω· ἀλλ' ἐν τοῖς ἰδίοις δημοδιδασκάλοις.

Προτείνω λοιπὸν νὰ γίνηται ἡ ἐποπτεῖα ὑπὸ καθηγητῶν μὲν, ἀλλ' ἑκάστου τούτων ἔχοντος καὶ δημοδιδάσκαλον ἤδη μὲν ἐκ τῶν ἀρχαίων καὶ πεπειραμένων πρωτοβαθμίων, τῶν ἐξεληλυθότων ἐκ τοῦ παλαιοῦ διδασκαλείου, μετὰ δὲ ταῦτα ἐκ τῶν πρωτοβαθμίων τοῦ νέου διδασκαλείου, καὶ ν' ἀποβαίνῃ ἀκριβῆς, αὐστηρὰ καὶ δικαία.

Ἐνθυμοῦμαι κάλλιστα, κύριοι, ὅτι, ὅτε ἐν τῇ ζωῇ ἦν ὁ μακαρίτης Κοκκῶνης, καὶ διηύθυνε τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν, ἐνομίζομεν οἱ τότε δημοδιδάσκαλοι, ὡς καὶ ἐγὼ, ἐνῶ ἐξετελοῦμεν τὰ ἐν τῇ σχολῇ καθήκοντά

μας, ὅτι ὁ Κοκκῶνης ἦτο παρὼν εἰς ὅλα τὰ ἔργα, εἰς ἕλην τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθημάτων· τοσοῦτον ἦτο ἐρριζωμένον τὸ σέβας πρὸς αὐτὸν, τοσαύτη δὲ καὶ ἡ εὐλάβεια, μήπως ἐκ παραλείψεως καθήκοντος ἐπέλθῃ ἡ δίκαια τιμωρία κατὰ τὸ « Ἀρετὴ μὴ βραδευομένη οὐ πέφυκε διαδόσιμος. ἐν ᾧ ἡ κακία μὴ δημοσιευομένη, ἢ μὴ στηλιτευομένη, διαδόσιμος πέφυκε γίνεσθαι. » — Ὡσαύτως δὲ καὶ κατὰ τὸ ἀλάνθαστον ῥητὸν « Ἐν δὲ δικαιοσύνῃ πᾶσα συλλήβδην ἀρετή. »

Πότε δὲ νὰ γίνηται ἡ ἐποπτεία; Τοῦτο εἶνε τὸ σπουδαιότατον ζήτημα.

Ἄπαντες οἱ διδασκαλοὶ ἀσχολοῦνται καθ' ἕλον τὸ ἔτος ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ διδασκαλίαν· ἐὰν δ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἔτους διορίσωμεν ἐκ τούτων ἐπόπτας, ἐγκαταλείπομεν τὴν διδασκαλίαν ἡμιτελῆ· ἐὰν δὲ διορίσωμεν εἰδικούς ἄλλους παρὰ ἐκ τούτων, ἐπιβαρύνομεν τὸ πτωχὸν δημόσιον ἢ δημοτικὸν ταμεῖον μὲ δαπάνας χρησίμους μὲν, ἀλλ' ἐπαισθητὰς γινόμενας, καὶ τότε ἡ ἐποπτεία ἐπὶ τινα χρόνον μόνον θὰ διαρκέσῃ, διότι θὰ φανῇ ἡμῖν ὡς ὀχληρὰ καὶ ἀηδὴς, διότι οὕτω γίνονται ὅλα τὰ ἑλληνικὰ ἔργα μας. Πῶς ὅμως θὰ θεραπεύσωμεν ἀμφοτέρω τὰ φαινόμενα προσκόμματα ἄνευ οὐδεμιᾶς βλάβης; κατὰ τὸ « Καὶ τοῦτο δεῖ ποιῆσαι, κακεῖνο μὴ ἀφιέναι. »

Οἱ δεκατριεὶ λοιπὸν οἱ ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν νομῶν δημοδιδάσκαλοι, οἱ ἀρχαῖοι οἱ ἐκ τοῦ διδασκαλείου, μετὰ δεκατριῶν καθηγητῶν γυμνασίων ἢ γυμνασιαρχῶν, περσιώσαντες τὰς ἐξετάσεις τῶν σχολείων (δημοτικῶν καὶ γυμνασίων) νὰ ἐποπτεύσωσι κατὰ τὸν Ἰούλιον καὶ Αὐγούστον ἀνὰ δύο τοῦτέστι ἐπόπτης καὶ βοηθὸς τὰ σχολεῖα ἐκάστου νομοῦ, ἀφοῦ προηγουμένως ταχθῶσιν ἡμέραι τῶν ἐξετάσεων τῶν δημοτικῶν σχολείων ὅλων ἐκάστου νομοῦ καθ' ἡμερησίαν ἀριθμητικὴν τάξιν, ὥστε οὐδὲν σχολεῖον ἀνεξέστατον νὰ μείνῃ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν δύο μηνῶν, καὶ οὕτω νὰ κατορθωθῇ ἐν τῷ διμήνῳ διαστήματι νὰ καταρτισθῇ εἰς γενικὸς ἔλεγχος ἀποτελεσμάτων ἀπολυτηρίων ἐξετάσεων καθ' ὅλα τὰ σχολεῖα τοῦ κράτους· ἡ δ' ἐποπτεία αὕτη νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ τρία συνεχῆ ἔτη καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν καὶ ἐν τῷ αὐτῷ νομῷ, μετὰ δὲ ταῦτα ὑφ' ἑτέρων εἰς ἑτέρους νομοὺς, ἵνα παραβάλληται τὸ ἀποτέλεσμα κατὰ τριετίαν καὶ συγκρίνηται ἐν ποίῳ νομῷ ἐγένετο τελειότερον ἀποτέλεσμα.

Ὡς πρὸς τὸ τέταρτον ζήτημα.

Τῶν διδάκτρων ἡ εἰσπραξίς κατέστη, ὡς ἐκ πολυχρονίου πείρας γινώσκων, ἡ πρώτη ἀφειρητὴ πάλης διηνεκοῦς μετὰ γονέων, μετὰ δημοτικῶν ἀρχῶν, μετὰ ὑποδιδασκάλων συνυπηρετούντων ἐν τῷ αὐτῷ σχολείῳ.

Ἴνα ἄριωμεν ἄρδην τὸ πρόσκομμα τοῦτο, ἀνάγκη νὰ συμμορφωθῶμεν μετὰ τὰ ἄρθρα 13 ἄχρι 20 τοῦ πρωστικοῦ νόμου, ἐν οἷς προσδριζεται ἡ συντήρησις τῶν δημοτικῶν σχολείων, πλὴν τῆς σταθερᾶς καὶ ἀποδιδομένης μισθοδοσίης τοῖς δημοδιδασκάλοις, διὰ συνεισφορᾶς καὶ εἰς δίδκτρα ἐπὶ τῆ βᾶσει τῶν καταλόγων τοῦ ἐγγείου φόρου, τῶν οἰκοδομῶν, φόρου ἐπιτηδεύματος, φόρου ξυλείης καὶ κλλιεργείης κτημάτων, δι' ὧν νὰ ἐπιβάλληται εἰς τοὺς ἔτους τοὺς προὔπολογισμοὺς τῶν δήμων ἐν τριακυστὸνταῖς ἑκατὸν εἰς συντήρησιν τῶν σχολείων πρὸς ἀπνομήν διδάκτρων διὰ τοὺς φοιτῶντας παῖδας εἰς τὰ σχολεία τῶν δήμων, προσδριζομένων ὠρισμένης τριάκοντα δραχμῶν ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν φοιτῶσι, καὶ ἐξαιρουμένων τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης τῶν παίδων τῶν δημοδιδασκάλων· καὶ οὕτω ἀποδομοποιῶμεν τὴν πολυκέφαλον τκύτην Λερναίαν Ἰδραν.

Κατὰ πᾶσαν πρώτην λοιπὸν ἐκάστου μηνὸς ὁ διδάσκαλος νὰ ὑποβάλλῃ κατ᾽ετήσιον εἰς τὴν δημοτικὴν ἀρχὴν ἐμφέρονται τὸν ἀριθμὸν τῶν φοιτῶντων, ὑπεγεγραμμένην δὲ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας, ἡ δὲ δημοτικὴ ἀρχὴ νὰ ἐκδ.δῆ τὸ ἐντάλμα τῆς πληρωμῆς, ὡς γίνεται καὶ ἐν τῆ μισθοδοσίᾳ.

Ἐν δὲ συστάῃ εἰδικὸν ταμεῖον τῶν διδασκάλων, χρησιμεῦον ὡς ἐπιβοηθητικὸν ταμεῖον, ὡς τὸ τῶν ὑπαλλήλων, νὰ κατατιθῶνται ἐν αὐτῷ ἐντόκως πρὸς 6 ⁰/₁₀₀ κατ' ἔτος, ἀποδιδομένου τοῦ κεφαλαίου ὅλου τοῖς δικιούχοις μετὰ δεκαετῆ ὑπη.εσίαν, διὰ νὰ χρησιμεύτῃ εἴτε ὡς ἀνακούφισις δαπανῶν πρὸς ἐκπαιδεύσιν τῶν τέκνων τῶν διδασκάλων, εἴτε πρὸς ὑπενδρείαν τῶν ἐκυτῶν θυγατέρων· καὶ αὐτὸς νὰ κατατίθωνται ἐπὶ ἑτέραν δεκαετίαν, καὶ οὕτω καθεξῆς· πάντως ὅμως νὰ θεωρῆται ἀποκλειστικὴ περιουσία τῶν καταθετῶν.

Ὡς πρὸς τὸ πέμπτον ζήτημα.

Τὰ δικαιώματα τῶν ἀπὸ τοῦ διδασκαλείου ἐξεληθόντων δημοδιδασκάλων τῶν ὀλίγων ἐνχομεινάντων καὶ διατελούντων ἐν ὑπηρεσίᾳ καὶ ἐπαξίως φερόντων τρίτου, δευτέρου καὶ πρώτου βεθμοῦ πτυχία μετὰ προαγωγικὰς ἐξετάσεις, εἶνε ἄξια προστασίας ὑπὸ τῆς Σ. κυβερνήσεως καὶ τοῦ ἤδη ἰθύνοντος τὰ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως τμηματάρχου καὶ πρὸ ἔδρου ἡμῶν ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ἔθνους, ἀφ' οὗ ὑποχρεωθῶσι μόνον νὰ διέλθωσι ἐπὶ τινὰς μῆνας τοῦ θέρους τὰς ἐν τῷ νέῳ προτύπῳ θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς μεθόδους τὰς ἐφαρμοσθητομένας μετὰ τὴν ἐντελῆ συγκρότησιν τοῦ προτύπου τοῦ νέου διδασκαλείου, ἵνα οὗτοι χρησιμεύσωσιν ὡς βᾶσις τοῦ οἰκοδομήματος τοῦ νέου συστήματος τῆς ἐκπαιδεύσεως, καὶ οὕτω δικαιώσωμεν τὰς πολυχρονίους καὶ δεδοκιμασμένας ὑπηρεσίας αὐτῶν.

Τοὺς δὲ λοιποὺς τοὺς ἐκ διαφόρων ἐκπαιδευτηρίων χειροτονηθέντας δη-

μοδιδασκάλους ἐφ' ἀπλή δοκιμασίᾳ γραμμάτων μόνον ὑπὸ τῆς τότε ἐπιτροπῆς, νὰ διατηρήσωμεν, κατατάσσοντες αὐτοὺς ἐκ νέου εἰς τὰς πρώτας καὶ δευτέρας τάξεις τοῦ ἤδη συσταθέντος διδασκαλείου, διὰ νὰ ὑπάρξῃ οὕτω ἓν σύστημα μορφωτικῶν δημοδιδασκάλων ἰκανῶν καὶ ἀξίων τοῦ βαθμοῦ τῶν πτυχίων, ἅπερ φέρουσιν, ἵνα μὴ περιπέσωσιν εἰς τὰ αὐτά, καὶ τότε «ἡ ἐσχάτη πλάνη χειρῶν τῆς πρώτης».

Οἱ μισθοὶ λοιπὸν τῶν ἐκ τοῦ διδασκαλείου ἐξεληλυθότων νὰ ὀρισθῶσι συμφώνως μὲ τὸν νόμον τῆς 11 Ἰανουαρίου 1878, καὶ ἡ διατήρησις τῶν τοιούτων νὰ ἦ ὁμοία τῇ τῶν ἐκ τοῦ νέου διδασκαλείου ἐξελεусομένων· διότι ὄντως ἀδίκον εἶνε νὰ ριφθῶσιν εἰς τὰς ἀγυιάς δημοδιδάσκαλοι ἐγγηράσαντες εἰς τὴν διδασκαλίαν, καὶ διακρινόμενοι δι' ἀπλῆν καὶ μόνην ἔνδειξιν ἐπιφανεῖας, ὅτι θέλομεν νὰ εἰσαγάγωμεν νέαν μέθοδον, καὶ νὰ πτυχιοφρονησωμεν διὰ νέων πτυχίων νέους δημοδιδασκάλους, τῶν ὁποίων τὰ ἀποτελέσματα δὲν εἶδομεν εἰσέτι, ἀλλὰ ἐλπίζομεν ἐξ ἐφαρμογῆς μεθόδων, περραδεχθεισῶν ἐκ ξένων κρατῶν. Νὰ προστατευθῶσιν λοιπὸν οἱ τοιοῦτοι καὶ νὰ καταριθμηθῶσιν εἰς τοὺς τοῦ νέου διδασκαλείου· τηροῦμεν δ' οὕτω τὴν ζύμην, ἐξ ἧς πλείστην καὶ μεγίστην τροφήν ἐλάβομεν κατὰ τὸ «στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω».

Ὡς πρὸς τὸ ἕκτον ζήτημα.

Ἀπέστημεν ὅλως τοῦ προορισμοῦ τῶν δημοτικῶν σχολείων τῶν θηλέων καὶ τοσοῦτον, ὅσον οὐρανὸς ἄπεστι γαίης.

Ἴνα μορφωθῇ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς, ὡς ἦτο ὁ ἐξυμνούμενος ὑφ' ὅλης τῆς ὑψηλίου, πρέπει νὰ καταρτίσωμεν μητέρας ἀγαθὰς, συζύγους ἐναρέτους, βοηθοὺς τῆς ἀνθρωπότητος, φιλοπόνους καὶ φιλέργους, ὡς τὰς συζύγους τοῦ Ἐπαμινώνδα, τοῦ Φωκίωτος καὶ τοσοῦτων περιφήμων ἀνδρῶν· τοῦτο δὲ κατορθοῦμεν οὐχὶ δὲ τῆς μεταδόσεως τῶν ξηρῶν γραμμάτων, δι' ὧν σπεύδουσιν αἱ ἡμέτεραι δημοδιδάσκαλοι, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀσκήσεως εἰς τὰ οἰκιακὰ ἔργα, διὰ τῆς ἠθικοποιήσεως εἰς τὴν χριστιανικὴν ἀγωγὴν, διὰ τῆς ἐναρέτου διαγωγῆς· εἰς δὲ τὰ παρ' ἡμῖν δημοτικὰ σχολεῖα τῶν θηλέων οὐδὲν τοιοῦτον ἀπαντῶμεν, πλὴν ἐν ὀλιγίστοις, διότι δὲν ἀσχολοῦνται αἱ κυρίαὶ δημοδιδάσκαλοι εἰς τὴν ἄσκησιν τῶν ἑαυτῶν μαθητριῶν εἰς τὰ καθ' αὐτὸ ἔργα τῆς οἰκιακῆς εὐδαιμονίας, οἷα εἶνε τὰ «ἐργόχειρα» ἀπὸ τῆς πλοκῆς μέχρι τῆς ῥαφῆς καὶ τῶν κεντημάτων, ἀλλ' ἐπιδίδονται εἰς τὴν μάθησιν γραφῆς, ἀναγνώσεως, ἀριθμητικῆς, προβαίνουσαι εἰς διδασκαλίαν ἑλληνικῶν μαθημάτων καὶ τινες καὶ εἰς Θουκυδιδεῖους δημηγορίας. καὶ ἐγκαταλίπουσιν καθ' ὅλου τὰς ἀσκήσεις τῆς πλοκῆς, ῥαπτικῆς,

κεντημάτων, κοπτικής παντός είδους ένδυμάτων και λοιπά έναγόμενα εἰς μητέρας, συζύγους, και βοηθοὺς ἐν γένει τῆς ἀνθρωπότητος· ἐντεῦθεν πηγάζει τὸ ἐξῆς κακόν· αἱ μαθήτριάς γινώσκωσι καλῶς νὰ γράφωσι, νὰ ἀριθμῶσι, νὰ ἀναγινώσκωσι, νὰ ἐλληνίζωσι, ποῖα δὲ τὰ καθήκοντα τῆς συζύγου πρὸς τὸν ἑαυτῆς σύζυγον, πρὸς τὰ τέκνα, πρὸς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν, πρὸς πᾶσαν ἐν γένει τῆς οἰκίας ὑπηρεσίαν οὐδαμῶς φροντίζουσιν· ἀλλ' ἀφ' οὗ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν συζυγικὸν βίον, τρέπονται εἰς εὖρεσιν κοπτριάς, ῥαπτριάς, οἰκιακῆς οἰκονόμου και τὰ παρόμοια.

Ἐν πολλαῖς ἐπαρχίαις διαταχθεῖς, ἵνα παραστῶ ἐν ταῖς ἐνιαυσίαις ἐξετάσεσι τῶν δημοτικῶν σχολείων τῶν θηλέων, και ὑποβάλλω ἐκθέσεις τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐξετάσεων ἐν γένει τῶν σχολείων, παρατήρησα γενικῶς, πλήν τινῶν ἐξαιρέσεων, ὅτι εἰς τὰ σχολεῖα τῶν θηλέων κατεβάλλετο μόνη ἡ σπουδὴ περὶ τὰ γράμματα, και ἐνιαχοῦ ἡ ἄμιλλα τῆς ὑπερτερήσεως τῶν θηλέων πρὸς τὰ ἄρρενα κατὰ τὰ γράμματα. Ὅντως ἀντίστροφος διάθεσις τοῦ προορισμοῦ τῶν σχολείων τῶν θηλέων· διότι οὐδαμοῦ εἶδον σπουδὴν και εὐδοκίμησιν περὶ τὰ ἐργόχειρα· συνέβη δὲ ποτε μαθήτριάς περαιώσασα ἄριστα τὰς σπουδὰς τῆς ἐν τῷ δημοτικῷ σχολεῖῳ, γενομένη δὲ σύζυγος νὰ μὴ γινώσκῃ ὀρθῶς νὰ κόπῃ ὑποκάμισον τοῦ ἑαυτῆς συζύγου· ὄντως παράδοξον! Καὶ μ' ὅλα ταῦτα γεγονός.

Πρέπει λοιπὸν νὰ διαφέρωσι τὰ σχολεῖα τῶν θηλέων ἀπὸ τὰ τῶν ἀρρένων· διότι πρέπει νὰ ἐπιστηθῇ ἡ προσοχὴ τῶν κυριῶν δημοδιδασκάλων εἰς τὰ καθ' αὐτὸ ἔργα τοῦ ἰδίου αὐτῶν φύλου ἀποκλειστικῶς, και μετὰ τοῦτο νὰ προβαίνῃ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν γραμμάτων, εἰς ταῦτα συμφώνως μὲν πρὸς τὰ τῶν ἀρρένων σχολεῖα, ἀλλ' ἐν διπλασίῳ χρόνῳ εἰς ὅποιον βαθμὸν γραμμάτων φθάνουσι τὰ ἄρρενα, χορηγουμένου πολλοῦ χρόνου εἰς ἀσκήσεις πλοκῆς, κεντημάτων, κοπτικῆς, ῥαπτικῆς και λοιπῶν, ἵνα ἀποκτήσωμεν ὄντως μητέρας ἀξιοπρεπεῖς, και συζύγους χρησίμους εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον· ἡ δὲ χριστιανικὴ διδασκαλία νὰ καθιερωθῇ τὸ ἀπολύτως και σχετικῶς κύριον μάθημα ἐν τοῖς σχολείοις τῶν θηλέων.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ.

Περατώσας τὰς ἐπὶ τῶν ἐξ ζητημάτων σκέψεις, κρίσεις, και γνώμας μου, τὰς ὁποίας ἠρύσθην ἐκ τῆς εἰκοσιπενταετοῦς πείρας και διδασκαλίας, ὑποβάλλω αὐτὰς ἐγγράφως ἐν ὄψει τῶν ἀξιοτίμων κ. κ. ἐταίρων τοῦ ἑλληνικοῦ διδασκαλικοῦ συλλόγου, παρακαλῶν νὰ ἀποδεχθῶσιν αὐτὰς εὐμενῶς και ἐπιεικῶς, ἐάν που τυγχάνωσιν ἐλευθέριοι.

Ἦδη δὲ ὡς ἐν ἐπιλήγῳ προστίθῃμι καὶ ταῦτα. Ἀρχαίων γνωμικὸν λέγει «Σπάρτην ἔλαχες, κείνην κόσμει.»

Τὸ φυτώριον τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Ἑλλάδι ὀφείλομεν νὰ κλιθερῶμεν τοιοῦτῳ τρόπῳ, ὥστε οὔτε νὰ ἐκριζώμεν τὰ ἀρχαῖα ὑπάρχοντα ἐν αὐτῷ γεγηρακότες λειτουργικὰ ἄτομα, οὔτε νὰ εἰσάγωμεν παντὸς εἴδους, καὶ παντὸς ξενισμοῦ ἴδιον, διότι κινδυνεύομεν νὰ πέσωμεν ὑποληθῶς εἰς τοιοῦτον ἀτόπημα, οἷον νὰ μὴ δυνάμεθα εἰς τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον νὰ διορθώσωμεν.

Πᾶσα καινοφροσύνη εἰσαγωγή αἰετῶς ἐπιτήμης ἢ τέχνης ἔχει τληκῶς τὰ προσπίπτοντα, ὥστε, ἵνα τελέως εἰσχυθῇ, ἀπαιτεῖται δοκιμασία ἱκανή, χρόνος οὐκ ὀλίγος, καὶ ἀντιπαρατήρησις, ἐὰν δύναται νὰ ἐπιτύχῃ· καὶ οὐχὶ νὰ ἐξοβερίζωμεν τὰ παλαιὰ ἐπικρατοῦντα, εἰς παραδοχὴν ἀκαριαίως τῶν νέων.

Ἐπεκράτησεν ἐν Ἑλλάδι τοσοῦτον τὸ ἀψίκορον, ὥστε ἄνευ βιβλίου, ἄνευ δοκιμασιῶν, ἄνευ βιβλίων σκέψεων νὰ παραδεχόμεθα πᾶν ξένον, πᾶν καινόν, καὶ πολλάκις ἐν ἀνεχρονισμῷ νὰ κταντῶμεν, ἀνεμιμνησκόμενοι τῶν ἀρχαίων, νὰ ἐπιφωνῶμεν «Ἡ χρυσῆ παλαιὰ ἐποχὴ, καθ' ἣν οἱ πατέρες ἡμῶν μετέδωκαν τὰ φῶτα, τὸν πολιτισμὸν, καὶ συλλήβδην πᾶσαν ἀρετὴν εἰς πάντα τὰ ἤδη πεφωτισμένα ἔθνη.»

Καθὼς ἡ ἀρχαία Ἑλλάς ἐγένετο σχολεῖον τοῦ τε παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου, ἡ δὲ Ἀμερικὴ σχολεῖον τοῦ νέου κόσμου διὰ τῆς δημοσπονδίας (ὅπερ ἐστὶν ἴσον τῷ Ἀμερικανικῷ συνεδρίῳ) οὕτω καὶ ἡ νῦν Ἑλλάς, ἵνα κταντῆ σχολεῖον τῆς Ἀνατολῆς, ὀφείλει καὶ πρέπει νὰ ἐκπαιδευθῇ αὐτὴ δι' ἑαυτῆς, ἥτοι τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον διὰ τοῦ ἑλληνικοῦ, ἵνα μὴ ἀπολισθῇ ὁ ἀρχαῖος ἐκεῖνος περίκοσμος τοῦ Ἑλληνοσ.

Ἐν ὅλῳ λοιπὸν ἀπαιτεῖται συνείδησις εἰς πάντα τὰ ἔργα μας, δικαιοσύνη, ἐκτίμησις ἱκανότητων ἄνευ προσωποληψιῶν, καὶ ἀμοιβαία συναρωγὴ πρὸς τε τὰ ἄτομα κατὰ τὴν ὑπηρεσίαν.

Ἐγράψον ἐν Πόρῳ καὶ κατὰ μῆνα Ἰούνιον 1878.

Ὁ ἐταῖρος τοῦ ἑλληνικοῦ διδασκαλικοῦ ἐν Ἀθήναις συλλόγου
πρωτοβάθμιος δημοδιδάσκαλος

ΛΘ. Π. Ι. ΒΙΚΟΣ,